

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/86799>

Please be advised that this information was generated on 2018-06-19 and may be subject to change.

Top moet natuurlijk wel exclusief blijven

Ed Vosselman, Bernard Verstegen, Jeltje van der Meer-Kooistra

Het is prijzenswaardig dat Jan Bouwens het in zijn scherpe aanklacht tegen het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam (de Volkskrant, 17 juni) opneemt voor toponderzoekers....

Bij de voortgaande selectie van de toptijdschriften valt het op dat vooral de Noord-Amerikaanse tijdschriften erg hoge ogen gooien. Die tijdschriften richten zich vooral op een type onderzoek dat economie het meest op de natuurwetenschappen, de fysica, doet lijken. De economie die we bestuderen, wordt daarbij gezien als een objectief gegeven, en wetenschappers moeten proberen haar geheimen te ontfutselen. Positivistisch kwantitatief onderzoek waarin een grote plaats is ingeruimd voor mathematische modellering en statistiek wordt door de hoofdredacteurs van die tijdschriften in feite als de norm beschouwd. Wie op weg naar de top niet al te veel risico wil lopen, kan dus maar beter kiezen voor dat type van onderzoek.

Onderzoek dat op andere wetenschapsfilosofische uitgangspunten stoelt, telt veel minder. Ook voor dat type onderzoek bestaan toptijdschriften, maar die worden op vele universiteiten vakkundig de nek omgedraaid. Die tijdschriften verliezen daar de topstatus (A-status) en mogen blij zijn als ze een B-status behouden. Het bizarre daarbij is dat juist deze, vaak Europese, tijdschriften ook onderzoek publiceren dat is gebaseerd op andere wetenschapsfilosofische fundamenteën, die uiteindelijk houdbaarder blijken dan de fundamenteën van het positivisme. Finance en accounting zijn niet, of op zijn minst niet alleen, de reflectie van een soort natuurlijke structuur, van fysica, maar worden voortdurend in een sociaal verband geconstrueerd en zijn verbonden met zingeving. Wetenschappers op die terreinen zijn daarom niet alleen waarnemer, maar ook deelnemer. Zij doen, gewild of ongewild, mee aan het vormgeven van de samenleving. Maar daarvoor hebben de positivistische tijdschriften en dus ook veel zogenaamde toponderzoekers geen of weinig oog.

Intussen kan wel de vraag worden gesteld welke effecten dat zogenaamde toponderzoek voor de samenleving heeft. De toptijdschriften circuleren vooral onder een elitair groepje van wetenschappers die elkaar voortdurend ondersteunen in de creatie van een 'hyperrealiteit', een realiteit die als het ware afgedwongen wordt door hun gestreng positivistische onderzoek. Maar in het echte leven laat zich niets afdwingen, dat heeft de nog steeds voortdurende financiële crisis ons wel laten zien. De modellen uit de finance-discipline voldeden in mathematisch opzicht aan alle eisen, maar de financiële markten

bleken uiteindelijk toch niet de door de natuur (en de logica) gegeven constructies die we dachten dat ze waren. In die zin is de financiële crisis ook een wetenschapsfilosofische crisis en wordt het tijd dat we die crisis in het wetenschappelijke bedrijf te lijf gaan.

Eén van de eerste stappen die daarvoor gezet moeten worden, is een herwaardering van een aantal niet op positivistische leest geschoeide tijdschriften als 'top'. Want de huidige selectiemachine bewerkstelligt op zeer effectieve wijze dat jonge onderzoekers in verschillende deeldisciplines van de economie, waaronder finance en accounting, zich wel twee maal bedenken voordat zij vanuit een ander onderzoeksparadigma actief worden.

Die selectiemachine zet zonder enige twijfel de academische vrijheid op het spel. En dat zal ons ook als samenleving duur komen te staan. Want het 'afdwingen' van een bepaalde realiteit krijgen we als samenleving als een boemerang terug, zo blijkt nu wel. Voorts is het hard nodig dat er een herwaardering komt voor de academicus die excellent onderzoek doet vanuit een wil om zijn of haar vakgebied vooruit te brengen. Zo'n academicus weet niet alleen de aandacht van andere topwetenschappers te trekken, maar besteedt ook veel aandacht aan het uitdragen van verworven kennis naar diverse doelgroepen in de samenleving. Zo'n academicus zal ontstijgen aan de door modern prestatie management afgegeven prikkels om door carrièreoverwegingen gedreven onderzoek te doen en zal nieuwsgierigheid en een oprecht commitment aan de samenleving weer richtinggevend maken voor het onderzoek. Het is te hopen dat dit type wetenschappers wordt gespaard.